

Nikola Živanović

SMIRENI POSMATRAČ

(Dragan Jovanović Danilov: *Moja tačna priviđenja*, Arhipelag, Beograd, 2010)

Najnovijom zbirkom pesama pod naslovom *Moja tačna priviđenja*, Dragan Jovanović Danilov obeležio je dvadeset godina svog pesničkog rada. I to kakvog rada! Već dvadeset godina ovaj pesnik nalazi se u samom vrhu naše poezije, kako kod čitalaca, tako i kod kritike. Od pesnika devedesetih, uz Vojislava Karanovića, Sašu Jelenkovića i Anu Ristović, Danilovljevo ime najviše se spominje na našoj književnoj sceni. Uz to, reč je o vrlo produktivnom stvaraocu koji je u toku tog perioda objavio ukupno sedamnaest knjiga, od kojih čak četrnaest pesničkih. Rečju, Danilov je pesnik koji čitave dve decenije dominira našom pesničkom scenom. Dvadeset godina u ljudskom životu nije preterano dug period, ali sa stanovišta mode, u ovom slučaju književne mode, on je ogroman. Ako se pogleda malo istorija književnosti, uočiće se da su sve velike promene iziskivale najviše deceniju. Gotovo da ne postoji neki naš popularni pesnik koji je toliko dugo bio tako malo osporavan kao Danilov. Šta takva popularnost iziskuje od pesnika? Nema sumnje da je najsurovija provera vremena upravo provera sledeće generacije. Tada se iscrpljenost jedne poetike čini najuočljivijom i težnja za novim udara baš na to. Slikovito rečeno, drevni poštovaoci kulta predaka ubijali su svoje očeve da bi došli na vlast, unuci su ih rehabilitovali.

Jedan od osnovnih pojmova implicitne normativne poetike devedesetih i ranih dvehi-ljaditih (koja se mogla iščitati iz svake književne kritike) bila je doslednost. O njoj se možda najviše govorilo u slučaju Vojislava Karanovića. Danilov je takođe pesnik koji ima svoj svet, svoj postupak, prepoznatljivo pismo, ne samo u smislu ličnog pečata, već i u smislu odabrane poetike. U poslednje vreme, insistira se na nedoslednosti. Vodeći pesnici mlađe generacije sistemski odbijaju da slede put koji su jednom prešli i traže novi izraz. Iz zbirke u zbirku ili iz pesme u pesmu. Pesnici poput Karanovića i Danilova se tome mogu prilagoditi ili ne. Oskar Vajld je u drami *Idealni muž* jednom svom liku u usta stavio sledeću rečenicu: „Moda, to je ono što ja radim. Ono što nije moda, to su drugi.“ Ovo je stav jednog velikog umetnika, egocentričnog, svesnog da delo ne pripada vremenu nego apstraktnim idealima lepote, koju manje daroviti, s obzirom da ona nema identične hipostaze, shvataju kao novo. Današnje shvatanje koje karakteriše estetski relativizam, ne može da se složi sa njim. Danilov, kao baštinik estetskog relativizma, mora da pristane na to da se promena u vremenu odnosi i na promenu u recepciji njegovog dela. Zato je neophodno da i sam bude nov iz knjige u knjigu, u onoj meri u kojoj mu to njegov unutrašnji svet, koji odavno nije nepoznanica našim čitaocima, dozvoljava.

Već prva pesma nove knjige nosi naslov „Spaljivanje rukopisa“. Ukratko, pesnik/lirski subjekt spaljuje sve rukopise osim onoga koji se nalazi pred čitaocem, briše tragove koji

su ostali za njim i zaključuje: „Ko me u ovom trenutku ne vidi,/ Taj me nikada nije video.“ Ova pesma nije odricanje od prethodno napisanog. Za jednog pesnika samo stvaralaštvo je važnije od postignutog. Spaliti rukopise, znači odreći se obaveze da se sledi zacrtani put. I onaj ko nije u stanju da u tom trenutku, trenutku promene u poetici, prepozna pesnika, bez povesma ranijih postupaka, on nije čitao Danilova nego poeziju devedesetih. Ne možemo znati kako bi Dučić pisao da je pisao početkom dvehiljaditih, ali ova knjiga nam pokazuje kako to Danilov radi. Mada lišen fantastike, i ovaj drugi primer podrazumeva iste probleme.

Već u odnosu na prethodnu knjigu, uočavaju se velike promene. Nema dugačkih pesama/poema. Pesme su svedene, sa daleko manje baroknih elemenata. Iz intimnog sveta prelazi se u međuljudski, tako da glavni akter pesama ne mora biti lirski subjekt, već prolaznici koje opaža („Pesma o bračnim parovima iz prohladnih severnih zemalja“). Završna pesma „Topli strah“, jedna je od najjednostavnijih, ali i najlepših koje je Danilov napisao.

Ciklus „Izgnanik od vekova“ predstavlja jedan spisak (u stilu Vaska Pope) životinja. Životinje su ovde tumačene kao simboli i uglavnom im se lako prepoznaje književni podsticaj. Orlovi su romantičarski motiv, krtica aludira na Kafkinu „Jazbinu“, o gavranu i vuku nije potrebno ni govoriti, a vrabac je svakako preuzet od Katula. Međutim, i to je ono što je važno, Danilov nije *poeta doctus*. U Katulovim pesmama o vrapcima, vrabac je simbol ljubavi, pošto su vrapci Venerine ptice. Danilov to možda i ne zna. Za njega vrabac predstavlja ljupku životinju čija ga dražesnost navodi na razmišljanje. Pesma je posvećena ćerki, i na taj način simbolički je predstavljena slika jednog nevinog stvorenja u surovom svetu oko njega (vrapci su u snegu).

Ova knjiga je uobličena kao zbirka pre svega zahvaljujući lajtmotivima. „Moja tačna priviđenja“ nije samo naslov pesme, već i stih koji se ponavlja u drugima, pored još nekih. Sam smisao ovog naslova govori o tome da su priviđenja najstvarnije što postoji. Je li to neki odjek Platonovih ideja? Međutim, to što su priviđenja tačna, a ne stvarna, što bi bilo logičnije u smislu željenog oksimorona, svedoči da je ovde na delu nužnost jezika. Kaže se da su predviđanja tačna. Sličnozvučće reči predviđanja i priviđenja zamenjuju mesta pa reč priviđenje uzima pridev koji ide uz predviđanje, ali i deo celokupnog njegovog semantičkog balasta. To je tipično danilovljevska, pola smišljena, pola ludička reakcija na pojedine reči. Lajtmotivski elementi pronalaze se i u izvesnim ličnim formulaičkim izrazima. Recimo, za početak pesme: „O ovog jutra mislim na vas, nemi“ („Nemi“) i „Iz nekog neobjašnjivog razloga i ove noći/ mislim na vas udovice: umotane u crno“ („Udovice“).

Tematski gledano, ovom knjigom, suprotno očekivanju posle uvodne pesme, ne dominiraju autopoetički stavovi. Većina pesama bačena je u svakodnevnicu. „Naša agora“ govori o železničkoj stanici koja je „naša agora i dom naš,/ a i dom je mesto izgnanstva na kome se seta,/ kao ravnica, širi do konačnog nedostajanja.“ To da je dom mesto izgnanstva, tipičan je oksimoronski stih kakvim ova zbirka obiluje. Evo još nekoliko primera: „Samo izgnanici imaju svoju zemlju“ („Malter i duša“); „a najveća biblioteka je ona u kojoj nema/ nijedne knjige.“ („Aleksandrija“).

Svakodnevni život se opisuje na uvek istim mestima. Pored čekaonice na železničkoj stanici (osim navedene pesme i „Jutarnja pesma sa železničke stanice i Požegi“), tu su i Bajlonijeva pijaca („Bajlonijeva pijaca, subotom“, „Danilov je pećina“) i predgrađe, kao je-

dan pol „stvarnosti“ koju Danilov opisuje („Dobrodošla u moje predgrađe“). Drugi pol je veliki svet Aleksandrija, piramide, Keln. Mora se primetiti da je sklonost ka simbolima poput piramida jedna od karakteristika Danilovljeve poezije. Sličnu simboličku ulogu imaju i klepsidra i pustinja.

U celini gledno, ova knjiga se razlikuje od ranijih Danilovljevih po svojoj jednostavnosti, što se čita u dahu i što nema pretenziju da čitaoca izvede iz njegovog sveta. Ovo je možda prva Danilovljeva knjiga koja se može posmatrati sa strane, bez neposrednog emotivnog uplitanja. Uzrok tome je smanjena važnost lirskog subjekta. Zadržavajući neke od svojih osnovnih postupaka, Danilov je napisao nešto drugačiju knjigu koja odgovara na drugačija pitanja i poetičke zahteve. Njegov stalni dijalog sa prošlošću, kako svetske književnosti kao i svog prethodnog rada, biva osvežen novom pozicijom koju je dodelio lirskom subjektu – pozicijom smirenog posmatrača.